

Az Opus 2009-es megalakulása óta figyelemmel kíséri a (nemlétező) határon túli magyar képzőművészeti életet. Előbb Hushegyi Gábor segítségével mutattuk be a szlovákiai, majd Szombathy Bálint segítségével a vajdasági képzőművészek egy-egy nagy csoportját. Gábornak és Bálintnak ezúttal is köszönjük munkájukat.

A mostani számtól kezdve a romániai, magyar vonatkozású képzőművészek következnek. A gazdag és izgalmas képzőművészeti életbe Ungvári-Zrínyi Kata fog minket bevezetni. Kata, tiéd a szó és a kép... (Rokko)

1987-ben születtem, Marosvásárhelyen (Erdély, Románia). A Kolozsvári Képzőművészeti és Design Egyetem grafika szakán tanultam (alap- és mesterfok), Erasmus ösztöndíjasként rövid ideig a dublini NCAD képzésén is részt vettem. A gyakorlat után az elmélet felé kezdtem fordulni, és kortárs művészettörténetben, a londoni Goldsmiths egyetem Visual Cultures szakosztályán szereztem diplomát. Kurátori és materialitáselméletet tanultam, kutatási területem a policentrikus művészetszemlélet(ek). Érdekel Deleuze és Guattari kisebbségi irodalmának modellje, az agonizmus és a hatalom különböző dinamikái, valamint a rendszerek és a rendezetlenség koncepciója.

Jelenleg műkritikus, fordítói és kurátori szerepkörben tevékenykedem különböző művészeti rendezvényeken; a marosvásárhelyi B5 Stúdióval dolgozom együtt.



UNGVÁRI-ZRÍNYI KATA

A társadalom álma. Percepció, realitás, emlékezet

(László István munkássága)

Az erdélyi művészeti szcéna egyre dinamikusabb; ma talán valamivel többen alkotnak és vállalnak szerepet az itthoni művészeti életben. (Kolozsvár rohamosan fejlődik, ezzel kulturális színtere is új kezdeményezésekkel gazdagodik; a MAGMA Kortárs Közeg sikertörténetbe illően fellendítette Sepsiszentgyörgy kulturális életét, fejlődik és ébredezik több más város is.) Az erdélyi magyar művészek generációi azonban jelentős számban emigráltak és emigrálnak ma is, szakmai lehetőségeket és aktívabb művészeti színtereket keresve. A kivándoroltak legtöbbször sajátos nézőpontot vagy stílust őriznek meg, viszont akadnak, akik tematikailag is a hátrahagyott kontextusból merítenek.

László István esetében inkább a plasztikai nyelvezet az, ami bővül az új környezetben; alkotásai még mindig zömmel az erdélyi, romániai, kelet-európai társadalmi valóságból táplálkoznak, és szociális érzékenysége kitűnően megvilágítja ennek a világnak a viszonyrend-

László István



1 A *Revolution 89* című videó a '89-es forradalom médiában elterjedt, ikonikus fotóját eleveníti meg: az ujjongó mozdulatokban, zászlólengetésben megmerekedett, szinte a mozdulatlan-ságig lassult forradalmárok katonai autója fokozatosan a néző fele közeledik. Lassan előtűnik a gomolygó füstből, majd ugyanúgy eltűnik benne; a kamera ezzel egy időben viszont enyhén hátrál, így a szemmel láthatóan felénk guruló kerekek ellenére a néző mégis távolodik a járműtől, mielőtt elnyelné a füst.

2 A *Global* című sorozat egyértelműen felismerhető bankjegyet dízajjal alkot fiktív valutát.

3 Az *Erased 89* sorozat lenti-kuláris nyomatain a néző pozíciójától függően katonák (és néhány civil) jelenik meg vagy tűnik el.

4 *Elvisceau* fotóján fura, semleges ikon jön létre.

5 Filmstúdiók intróit láthatjuk a *Capitalism* című videón, amelyek neveit a „Capitalism” szóra cserélték

6 A *Star* című videó végtele-níti a WC-kagyló vizében úszó ötágú fekete csillag mozgását (örvénylik, lebeg, örvénylik)

7 Mint az később kiderült, a forradalom valójában puccs volt, és, ahogyan az egyre világosabbá válik a lakosság körében, a diktatúrából fennmaradt rendszerek keveset vagy nem változtak; a titkosszolgálat és sok egyéb intézmény is pusztán nevet váltott, a hatóságok, közintézmények és állampolgárok interakcióiban pedig még mindig a mély gyökeret vert viszonyrendszerek és viselkedésformák nyilvánulnak meg.

szereit. A távolság tompítás helyett valószínűleg élesebbé tette a művek perspektíváját.

Nyugat-európai kiállításokon való részvételei mellett Romániában és Magyarországon is rendszeresen kiállít. Munkáit bemutatta és archívumába foglalta az elmúlt 50 év romániai művészetét népszerűsítő Plan B Galéria, kolozsvári és berlini terében egyaránt. 2002-ben, két diákkollégájával, Ciprian Mureşannal és Cristi Pogăceannal közösen megalapította a Supernova csoportosulást és projektet, amely a populáris kultúra és média elemeivel dolgozott, ily módon egyrészt relevánsabbá téve a kortárs művészetet, másrészt pedig aktívan is beleavatkozva a fogyasztói társadalom folyamataiba.

Míg a Supernovára inkább a pop art-os, direkt hangnem, explicit témakezelés vagy a kultúrába való közvetlen beavatkozás volt jellemző, László István munkássága szürreálisabb megközelítést hordoz. Az élénk táruló képek egy személytelenebb, indirektebb nézőpont távolságából nyilatkoznak; kritikájuk humoros is, de nem gegiszerű, pontosan a nézőpontban rejlő távolság miatt.

Bár a művek nagyon is reális problémákat tematizálnak – a társadalomban fennálló állapotokat, a manipulatív hatalmi rendszereket és a társadalmi emlékezet, illetve a társadalmi tudat disszonanciáit (hiányos vagy hamis konstrukcióit) –, az alkotások sokszor hallucináció jellegű jelenetekben vagy enyhén álomszerű látványban tárják fel ezeket.

A forradalmárokkal teli autó végtelen lassúságban ring felénk, de ezzel egyszerre távolodik is¹; globális pénznem, a Global bankjegyeit vesszük kézbe²; katonák jelennek meg mindennapias vagy nem túl reprezentatív pózokban, forradalmi események helyszínén vagy hagyják üresen a képtereket³; Ceauşescu és Elvis vonásai kölcsönösen hatástalanítják egymást, és üres hasonmássá olvadnak egybe⁴; moziban nézzük a világunkat átszövő rendszer, a kapitalizmus logóit⁵; kollektív múltunkat lehúznánk a WC-n, de az anyagatlan fekete csillagot nem viszi le a víz, folyton a felszínre lebeg.⁶

Ebben a visszafogottan álomszerű, immateriális térben, ha fizikai formát is kap a mű vagy hordozóra kerül is fel – mégsem az anyag vagy a plaszticitás dominál. Az alkotások világa a képre és annak láthatatlan szemantikai hálózataira épül.

Mintha egy furán könnyed montázst álmodnánk, pregnáns tartalmakkal, elgondolkodtató asszociációkkal, emlékké szelődült motívumokkal saját valóságunkról. Az álom előre vetít egy tudatosabb állapotot, amelyben, bár diszkrét szimbolika által, de tisztábban látjuk akár a '89-es forradalom „kőd előttem, köd utánam” karakterét⁷, vagy a mindennapjainkban felbukkanó visszatérő jelenségeket/formákat. Ugyanilyen világosan tárja elénk a kapitalizmus erőit, hatásmechanizmusát, demonstrálván azt a hatalmat, amely meghatározza életünk.

Mint ahogy az lenni szokott, az álom az ébredés kezdeti, homályos szédültsége után fokozatosan egyre több összefüggést, meg- és rádöbentő jelenséget kezd feltárni, és ezeket egyre éberebben szemlélhetjük. Az ébredési folyamat potenciális érzései helye pedig olyan pont, ahol a társadalom már kollektív tudatalattiját felszínre hozta, letisztítva verbalizálta, és mélyebb rálátással tekint jelenére.

A percepció kérdései megvilágítják a látványt tápláló vagy az azt meghazudtolni kívánó hatalmi gépezeteket. Olyan témák, mint a fotó események reprezentálására való alkalmatlansága, a percepció szubtilis volta mindennapjaink vizualitása esetében, egy másik kor képeinek interpretációs nehézségei, a valóságból kiragadott képsorok önkényessége – mindegyre felhívják a figyelmet a történelmi emlékezet szelektivitására, a képek politikai és ideológiai telítődésére és arra, hogy ezek által könnyen válhatunk manipulálhatóvá.

A Ghost Veil című, 2015-ös sorozat némileg elüt a többi alkotástól: az alkotó eddigi koncepcióit még tágabb dimenzióvá bővíti. Régi diapozitívek képeiről kivágja a köztéri szobrokat, majd az így keletkező lyukakban elcsúsztatva megismétli a hátteret. Az eredmény olyan érzéki csalódások halmaza, amelyben mintha a tér és idő rendellenességeit látnánk. A fotókon ugyanis a tér feltöredezésével mintha az idő dimenziója is meghajlana: reflexiót visz a történelmi dokumentumokba. A kép való beavatkozás metafizikus nyom, amely magát a beavatkozást jelöli. Ily módon a ma megkapja helyét a múlt archívumában.

Ha ez is álom, akkor talán mind közül ez a legradikálisabb: a különálló idősíkok illúziójával számol le.

We'll Meet Again, végtelenített videó, 2011

